

a Catalunya sobre l'impacte cultural i comunicatiu que aquests poden tenir.

En un moment en què la preocupació màxima sembla ser únicament l'aportació que, en termes d'imatge, de renovació, de dinàmica econòmica o d'identitat nacional, aquests Jocs Olímpics puguin fer tant a Barcelona com a Catalunya, Miquel de Moragas inverteix els termes de la proposició i planteja quina hauria de ser l'aportació de Barcelona'92 al moviment olímpic internacional. Segons el seu parer, el paper de la seu olímpica és fonamental per orientar el moviment olímpic en el seu conjunt cap a una o una altra de les direccions possibles. Per això conclou: «Barcelona'92 ha de significar una aportació positiva al moviment olímpic internacional. Barcelona —i, en conseqüència, Catalunya— té un compromís amb ella mateixa, però també amb el moviment olímpic i la comunicació internacional: el de facilitar l'intercanvi cultural i promoure la solidaritat a través de l'olimpisme».

Montse Llinés

Murciano, Marcial (1992), *Estructura y dinámica de la comunicación internacional*, Barcelona, Icaria.

Es poco probable que, en un mundo tan interconectado e interdependiente como el nuestro, algún estado pueda plantearse el derecho a la desconexión del sistema mundial, concluye Marciano Murciano en su obra *Estructura y dinámica de la comunicación internacional*. Y su diagnóstico, lejos de haber sido invalidado por el tiempo transcurrido desde que se publicó este libro en 1992, resulta más acertado cada día que pasa. Lo que indica que nos hallamos ante una obra que nos proporciona claves fundamentales para comprender el complejo panorama actual.

Una de estas claves es la Historia. El actual sistema mundial no es un fenómeno reciente surgido no se sabe cómo, según se desprende de demasiados comentarios y estudios, sino «el resultado final de un largo proceso de integración internacional que ha sufrido una aceleración espectacular en el pe-

ríodo que va de 1945 a nuestros días». Por tanto, tal como expone el autor a lo largo de las páginas de esta obra, la dinámica hacia la mundialización no hay que atribuirla a un período posterior y distinto de la guerra fría, sino que se deriva de ella.

Relacionada con esta perspectiva histórica, Murciano ofrece otra clave: la interrelación de los distintos fenómenos. Esto es: frente a la tendencia a la sectorialización y a la parcialización tan habitual en el pensamiento académico, el autor busca comprender la complejidad de este fenómeno global con... una perspectiva global. Globalidad a la hora de plantearse la relación entre las jurisdicciones de los estados-nación y el sistema transnacional. Y globalidad, también, en cuanto a «los rasgos característicos y la dinámica que subyace en el actual proceso de circulación internacional de la comunicación de masas, en el cual la economía, la política, la cultura y la comunicación se encuentran íntima e indisolublemente vinculadas». Y «la complejidad de este objeto necesita un enfoque que permita distinguir y poner en relación dominios separados».

Pero hay una tercera clave que hace que la lectura de este libro resulte especialmente sugerente: frente a otros estudiosos considerados críticos pero que, sin embargo, incurrían en una actitud reverencial con el imperialismo, en la medida en que atribuyen a las instancias de poder una omnipotencia que diría no permite ninguna escapatoria ni tiene ningún contrapeso, el profesor Murciano replica esta visión unidireccional y maniquea y toma en consideración las diversas formas de resistencia y las propias contradicciones del sistema.

Ciertamente, Murciano no resuelve todos los problemas que se propone, y que requieren una revisión minuciosa de unos hábitos académicos excesivamente arraigados y que lastran la comprensión de esta estructura dinámica (¿por qué esa y entre estos dos términos sino por el hábito de pensar ahistóricamente?) de la organización de la comunicación en la actualidad. Y ello se advierte en la propia organización de su texto: una primera parte, en la que examina cómo se ha construido el sistema

mundial a lo largo de las últimas cuatro décadas teniendo en cuenta las variadas tensiones y desequilibrios que ha generado, y una segunda parte dedicada a explicar, de forma más detallada, el sistema neurálgico que lo articula, las agencias informativas y publicitarias, así como las industrias editorial, cinematográfica, discográfica y televisiva. Pero nos ofrece en esta obra, además de una amplia documentación sobre el tema, indicaciones sugerentes tanto para no incurrir en visiones que han demostrado ya sus insuficiencias, como para explorar nuevos caminos más fructíferos que, lejos de perderse en cada parcela, nos aproximan a la complejidad.

Amparo Moreno Sardà

Costa Badía, P.O.; Pérez Tornero, J.M.; Martínez Abadía, J. (1992), *Realitat i perspectives de la televisió local*, Barcelona, Diputació de Barcelona.

Prado, E.; Moragas, M. de (1991), *Televisión locales. Tipología y aportaciones de la experiencia catalana*, Barcelona, Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Una de les contribucions més clares dels investigadors de la comunicació de Catalunya al conjunt de la recerca comunicativa és, a parer meu, el conjunt de treballs i anàlisis que, des de fa més de quinze anys, es porten a terme en el camp que podem definir com a estructura i polítiques de la comunicació.

La riquesa i la diversitat de la realitat comunicativa catalana, en comparació amb altres països, ha generat un interès sostingut per aquest objecte d'estudi particular. Fruit d'aquest interès, s'ha consolidat una línia de recerca centrada específicament en l'anàlisi i l'estudi de l'estructura i les polítiques de la comunicació a Catalunya.

La vinculació entre aquests dos aspectes de l'objecte d'estudi és una de les aportacions d'aquesta línia d'investigació. Però, probablement, una de les originalitats més grans ve determinada per l'estudi de les polítiques en una comunitat que, tot i comptar amb una iniciativa política limitada — o, en qualsevol cas, difícilment homologable amb la dels que al-

menys fins ara han estat els grans protagonistes històrics en la planificació i la implementació de polítiques, això és, els estats — ha promogut, molt sovint des de la societat civil de base, una gran pluralitat d'iniciatives comunicatives sobre les quals, *a posteriori*, s'ha aplicat una acció política. Per aquesta via, aquesta línia de recerca ha incorporat de manera clara un protagonista generalment absent en l'estudi de polítiques: la societat civil com a promotora o impulsora (encara que indirecta) i no només com a receptora o destinatària.

Això es fa especialment palès en els estudis que s'ocupen de la comunicació local, tant en aquells que consideren el fenomen en el seu conjunt, com en els que se centren en l'anàlisi específica i concreta d'algun mitjà. En aquest sentit, els dos llibres que aquí es comenten s'han d'adscriure a aquesta línia de recerca, ja que tots dos participen plenament d'aquests plantejaments que, a més, coincideixen a aplicar a l'estudi monogràfic d'un mateix mitjà: la televisió local a Catalunya.

Però, no obstant els punts de contacte i la coincidència en aquests aspectes que podem considerar fonamentals, les dues obres exemplifiquen també de manera ben clara tant la diversitat entre les aproximacions des de les quals s'han afrontat, a Catalunya, aquests estudis; com la complementarietat que poden proporcionar perspectives diferents.

En aquesta línia, l'obra de Costa, Pérez Tornero i Martínez Abadía, sense deixar de banda l'anàlisi de l'estructura (amb un èmfasi especial en els aspectes legals, tecnològics i, fet no habitual en estudis d'aquest tipus, també de formació), planteja explícitament un model que, «òbviamment», els autors consideren «idoni per a l'establiment de la televisió local al nostre país» (p. 16) i necessari.

L'obra, doncs, es proposa com un instrument per incidir en l'elaboració d'una política de la televisió local, ja que malgrat ser «una realitat en alça a tot Espanya, i especialment a Catalunya» (p. 3), s'ha desenvolupat fins ara i encara viu en una situació precària a causa, entre d'altres, del buit legal i de l'absència de planificació.